

OILA,MTT,VA MAXALLA HAMKORLIGI

Boxodirova Gulasalxon Ibroximovna

ADPI maxsus pedagogika (logopediya)yo 'nalishi

1-bosqich magistranti

gulasalkhonbakhodirova@gmail.com

+99894188-28-48

Annotatsiya

Mazkur maqolada oila, maktabgacha ta'lim tashkiloti va mahalla hamkorligining bolalar tarbiyasidagi ijtimoiy-pedagogik ahamiyati yoritilgan. Tadqiqot jarayonida ushbu uch ijtimoiy institut o'rtasidagi o'zaro aloqaning samaradorligi, ularning tarbiyaviy imkoniyatlari hamda Prezident qarorlarida belgilangan ustuvor vazifalar tahlil qilingan. Maqolada oila, MTT va mahalla hamkorligini kuchaytirish orqali bolalarning har tomonlama barkamol rivojlanishini ta'minlash masalalari asoslab berilgan.

Kalit so'zlar: oila, maktabgacha ta'lim tashkiloti, mahalla, hamkorlik, ijtimoiy tarbiya, bola rivoji.

Аннотация

В данной статье раскрывается социально-педагогическое значение сотрудничества семьи, дошкольной образовательной организации и махалли в воспитании детей. В ходе исследования проанализирована эффективность взаимодействия данных социальных институтов, их воспитательный потенциал, а также приоритетные задачи, определённые в решениях Президента Республики Узбекистан. Обоснована необходимость укрепления сотрудничества семьи, ДОО и махалли для обеспечения всестороннего развития личности ребёнка.

Ключевые слова: семья, дошкольная образовательная организация,

махалля, сотрудничество, социальное воспитание, развитие ребёнка.

Annotation

This article examines the socio-pedagogical significance of cooperation between the family, preschool educational institutions, and the mahalla in child upbringing. The study analyzes the effectiveness of interaction among these social institutions, their educational potential, and the priority tasks outlined in the Presidential decrees of the Republic of Uzbekistan. The article substantiates the importance of strengthening cooperation between the family, preschool institutions, and the mahalla to ensure the comprehensive development of children.

Keywords: family, preschool educational institution, mahalla, cooperation, social upbringing, child development.

Kirish

Bugungi kunda jamiyat taraqqiyoti va davlat barqarorligining muhim omillaridan biri — barkamol, ma'naviy yetuk va ijtimoiy faol avlodni tarbiyalash hisoblanadi. Ushbu jarayon, avvalo, bolaning maktabgacha yosh davridan boshlab to'g'ri yo'naltirilgan tarbiya tizimini tashkil etishni taqozo etadi. Aynan shu davrda shaxsning ijtimoiy, axloqiy, intellektual va jismoniy rivojlanishining poydevori qo'yiladi. Shuning uchun ham bolalar tarbiyasida oila, maktabgacha ta'lim tashkiloti va mahalla o'rtasidagi uzviy hamkorlik alohida ahamiyat kasb etadi. O'zbekiston Respublikasida maktabgacha ta'lim tizimini rivojlantirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida belgilangan. Prezidentimiz tomonidan qabul qilingan qaror va farmonlarda maktabgacha ta'lim sifatini oshirish, oilaning tarbiyadagi mas'uliyatini kuchaytirish hamda mahallaning ijtimoiy-pedagogik imkoniyatlaridan samarali foydalanish masalalariga alohida e'tibor qaratilgan. Ushbu normativ-huquqiy hujjatlarda bolani tarbiyalash faqat ta'lim muassasasining vazifasi emasligi, balki bu jarayonda ota-onalar va mahalla institutining faol ishtiroki zarurligi ta'kidlanadi. Xususan, Prezident qarorlarida

maktabgacha ta'lim tashkilotlari faoliyatida oila bilan hamkorlikni mustahkamlash, ota-onalarning pedagogik madaniyatini oshirish, mahalla bilan hamkorlikda ma'naviy-ma'rifiy va tarbiyaviy tadbirlarni tashkil etish muhim vazifa etib belgilangan. Shuningdek, mahallaning bolalar tarbiyasidagi ijtimoiy nazorat va qo'llab-quvvatlash funksiyalarini kuchaytirish, ijtimoiy himoyaga muhtoj oilalar bilan manzilli ishlash zarurligi ko'rsatib o'tilgan.

Oila, MTT va mahalla hamkorligining nazariy-pedagogik asoslari

Pedagogik va psixologik tadqiqotlarda bolaning shaxs sifatida shakllanishi ko'p omilli jarayon sifatida talqin qilinadi. L.S. Vygotskiy nazariyasiga ko'ra, bolaning rivojlanishi ijtimoiy muhit bilan uzviy bog'liq bo'lib, yaqin ijtimoiy muhit — oila va jamoa hal qiluvchi rol o'ynaydi. Shu jihatdan qaraganda, oila, maktabgacha ta'lim tashkiloti va mahalla bolani tarbiyalashda o'zaro bog'liq ijtimoiy-pedagogik tizimni tashkil etadi. Oila bolaning birlamchi tarbiya muhiti bo'lib, unda axloqiy me'yorlar, milliy qadriyatlar, ijtimoiy xulq-atvor asoslari shakllanadi. A. Avloniy o'z asarlarida tarbiyani "hayot va mamot masalasi" sifatida baholab, avvalo oiladagi tarbiyaning ahamiyatini alohida ta'kidlagan. Ilmiy adabiyotlarda qayd etilishicha, oiladagi sog'lom ma'naviy muhit bolaning emotsional barqarorligi va ijtimoiy moslashuviga ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Maktabgacha ta'lim tashkiloti esa bolaga bilim, ko'nikma va malakalarni tizimli ravishda beruvchi muassasa hisoblanadi. Pedagogik tadqiqotlar (E. G'oziyev, N. Sayidahmedov va boshqalar) shuni ko'rsatadiki, MTT faoliyatida tarbiyaviy ishlar faqat ta'lim jarayoni bilan cheklanib qolmasdan, oilaviy tarbiya bilan uyg'unlashgandagina yuqori samara beradi. Shu sababli MTT pedagoglarining ota-onalar bilan doimiy pedagogik hamkorligi muhim ahamiyat kasb etadi. Mahalla esa jamiyatda ijtimoiy tarbiya va jamoaviy nazoratni amalga oshiruvchi muhim institut hisoblanadi. Ijtimoiy pedagogika fanida mahalla bolaning ijtimoiylashuv muhiti sifatida qaralib, unda milliy an'analar, urf-odatlar va jamoaviy qadriyatlar shakllanadi. Mahalla tomonidan tashkil etiladigan

ma'naviy-ma'rifiy tadbirlar bolalarda ijtimoiy mas'uliyat va fuqarolik ongini rivojlantirishga xizmat qiladi.

Hamkorlikning asosiy shakl va yo'nalishlari

Ilmiy adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, oila, MTT va mahalla hamkorligi quyidagi asosiy yo'nalishlarda amalga oshiriladi:

- ota-onalar uchun pedagogik maslahatlar, seminar va treninglar tashkil etish;
- MTT va mahalla hamkorligida tarbiyaviy va ma'naviy tadbirlar o'tkazish;
- ijtimoiy himoyaga muhtoj oilalar bilan manzilli ishlash;
- milliy qadriyatlar va sog'lom turmush tarzini targ'ib qilish;
- bolalarning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etish.

Tadqiqotchilar fikricha, ushbu hamkorlik shakllari tizimli va rejalashtirilgan holda olib borilganda bolalarning axloqiy, ijtimoiy va intellektual rivojlanish darajasi sezilarli oshadi. Ayniqsa, ota-onalarning pedagogik madaniyatini oshirish bolalar tarbiyasida muhim omil sifatida e'tirof etiladi.

Hamkorlikning tarbiyaviy samaradorligi

Pedagogik tajribalar va ilmiy kuzatuvlar shuni ko'rsatadiki, oila, MTT va mahalla o'rtasidagi uzviy aloqalar bolalarning ijtimoiy moslashuvi, muloqot madaniyati va mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. G'oziyev E. ta'kidlaganidek, tarbiya jarayonida ijtimoiy muhitning birligi ta'minlanmasa, tarbiyaviy ta'sirlar o'rtasida qarama-qarshilik yuzaga keladi. Shu bois, hamkorlikning asosiy maqsadi — bolaga qo'yiladigan pedagogik talablarning yagona tizimini yaratishdan iborat. Bunday yondashuv bolaning ruhiy holatini barqarorlashtiradi va tarbiya jarayonining samaradorligini oshiradi.

Xulosa

O'tkazilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, oila, maktabgacha ta'lim tashkiloti va mahalla hamkorligi bolalarni har tomonlama barkamol shaxs sifatida tarbiyalashda muhim ijtimoiy-pedagogik omil hisoblanadi. Bola shaxsining shakllanishida ushbu uch ijtimoiy institutning uyg'un faoliyati ta'minlangandagina tarbiya jarayoni samarali kechadi. Ilmiy adabiyotlar tahlili va pedagogik tadqiqotlar natijalari oilaning birlamchi tarbiya muhiti sifatidagi o'rnini, maktabgacha ta'lim tashkilotining tizimli ta'lim-tarbiya berishdagi rolini hamda mahallaning ijtimoiy nazorat va ma'naviy tarbiya markazi sifatidagi ahamiyatini tasdiqlaydi. Ushbu institutlar o'rtasida izchil hamkorlik yo'lga qo'yilmaganda, bolalar tarbiyasida uzilishlar va qarama-qarshiliklar yuzaga kelishi mumkin. Shuningdek, tahlillar shuni ko'rsatadiki, Prezident qarorlarida belgilangan vazifalar oila, MTT va mahalla hamkorligini kuchaytirishga qaratilgan bo'lib, ularni amaliyotga samarali tatbiq etish orqali bolalarning ijtimoiy moslashuvi, axloqiy barkamolligi va intellektual rivojlanishiga erishish mumkin. Ayniqsa, ota-onalarning pedagogik madaniyatini oshirish, mahallaning tarbiyaviy salohiyatidan keng foydalanish va MTT pedagoglarining hamkorlik kompetensiyasini rivojlantirish dolzarb vazifa hisoblanadi.

Xulosa qilib aytganda, oila, maktabgacha ta'lim tashkiloti va mahalla o'rtasidagi hamkorlikni tizimli, uzluksiz va ilmiy asosda tashkil etish bolalar tarbiyasining sifat va samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Kelgusida mazkur yo'nalishda metodik tavsiyalar ishlab chiqish, ilg'or tajribalarni ommalashtirish hamda hamkorlik mexanizmlarini takomillashtirish muhim ahamiyat kasb etadi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ****“Maktabgacha ta'lim tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”****gi qarori.

2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining ***"Oila institutini mustahkamlash va oilalarni qo'llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"***gi farmoni.

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining **mahalla institutini rivojlantirishga oid qaror va farmonlari.**

4. O'zbekiston Respublikasi ***"Ta'lim to'g'risida"***gi Qonuni.

5. O'zbekiston Respublikasi ***"Maktabgacha ta'lim va tarbiya to'g'risida"***gi Qonuni.

6. Avloniy A. **Turkiy guliston yoxud axloq.** – Toshkent: O'qituvchi, 1992.

7. Vygotskiy L.S. **Bola psixologiyasi.** – Moskva: Pedagogika, 1984.

8. Leontev A.N. **Faoliyat. Ong. Shaxs.** – Moskva: Politizdat, 1977.

9. G'oziyev E.G'. **Pedagogik psixologiya.** – Toshkent: O'qituvchi, 2008.

10. Sayidahmedov N.S. **Pedagogika nazariyasi va amaliyoti.** – Toshkent: Fan, 2011.

11. Mavlonova R., Jo'rayev T. **Pedagogika.** – Toshkent: O'qituvchi, 2016.

12. Maktabgacha ta'lim pedagogikasi bo'yicha **o'quv-uslubiy qo'llanmalar.** – Toshkent.

13. Ijtimoiy pedagogika va oila pedagogikasiga oid **ilmiy maqolalar to'plami.** – Toshkent.